

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการปฏิบัติตนตามหลักสาราณียธรรมของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
DEVELOPMENT OF A TRAINING COURSE ON PERSONAL PRACTICES
BASED ON SARANYA DHAMMA FOR GRADE EIGHT STUDENTS
OF TESSABAN 3 SURAT THANI SCHOOL IN MUENG DISTRICT
OF SURAT THANI PROVINCE

พระอาคม ฐิตาคโม (ศิริวัฒน์)/ PHRA AAKOM THITAKAMO (SIRIWAT)¹

สุนทร พูนเอียด/ SUNTORN POONEAD²

จตุพล ชูจันทร์/ JATUPON CHOOCHAN³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติตนและความต้องการฝึกอบรมในการศึกษาตนตามหลักสาราณียธรรมของนักเรียน การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการปฏิบัติตนตามหลักสาราณียธรรมของนักเรียน และประเมินความรู้จากผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการปฏิบัติตนตามหลักสาราณียธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 โดยใช้แบบสอบถามที่ค่าความเชื่อมั่น 0.89 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่ศึกษา จำนวน 126 คน และใช้แบบทดสอบในการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมฯ กับกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 มีการปฏิบัติตนตามหลัก สาราณียธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยและมีความต้องการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติตนตามหลัก สาราณียธรรม พบว่าอยู่ในระดับมาก ได้นำผลการศึกษามาพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการปฏิบัติตนตามหลักสาราณียธรรม ที่ประกอบด้วยปัญหาและความจำเป็น จุดหมายและเนื้อหา 6 เรื่อง คือ ด้านเมตตามโนกรรม ด้านเมตตาวจีกรรม ด้านเมตตาทายกรรม ด้านสาธาณโภคี ด้านศีลสามัญญตา ด้านทิวฐีสามัญญตา แต่ละด้านประกอบด้วยจุดหมาย เนื้อหา เทคนิค/กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อ/อุปกรณ์ เวลา และการประเมินผล โดยผู้รอบรู้เฉพาะทาง (SMS) ได้ตรวจ

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

³อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ประเมินพบว่า มีความเหมาะสม และเมื่อนำไปทดลองใช้พบว่า หลังจากฝึกอบรมผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมมีความรู้สูงขึ้นกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม การปฏิบัติตน หลักสัทธาธรรณธรรม

ABSTRACT

The purposes of the study were to examine personal practices and needs for training in practices based on saranya dhamma of the students; to develop a training course on personal practices based on saranya dhamma; and to evaluate students' knowledge from the training course. The research sample was grade eight students of Tessaban 3 School in Surat Thani. A questionnaire with a reliability of 0.89 was used for data collection from 126 students, while a test on the experimental training course was used with 30 students. Data were analyzed with mean, average, S.D., and t-test.

The findings showed that overall the students' practices based on saranya dhamma was at a low level; however, the need for self-development in practices based on saranya dhamma was at a high level. The results were used in developing a training course on practices based on saranya dhamma. The course covered problems and needs, goals, and content. There were 6 topics: metta-manokamma, metta-kayakamma, metta-vacikamma, sadharana-bhogi, sila-samannata, and ditthi-samannata. Each topic comprised goal, content, technique/training activities, media/materials, time and assessment. The experts examined and claimed that the course was suitable. When brought into practice, the participants' knowledge after training was higher than that of before with statistical significance level at .05.

Keywords: training course, personal practice, saranya dhamma

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าด้านวัตถุนิยม ทำให้มนุษย์ตามกระแสสังคม เพื่อไม่ให้คนอื่นมองแบบแปลกแยก และต้องการให้สังคมยอมรับ โดยยึดเอากระแสค่านิยมยุคสมัยมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ค่านิยมที่ไม่ถูกต้องนี้ปรากฏในรูปแบบของการให้ความสำคัญเกินคุณค่าในเรื่องวัตถุ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลต่อจิตใจของเด็กและเยาวชน เนื่องจากสภาพ

ของสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้วัยเด็กต้องปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ เด็กและเยาวชนเหล่านี้ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป็นทาสของวัตถุมากขึ้น การพัฒนาการทางด้านอารมณ์ ด้านความคิด และการมีจิตสำนึก นั้นหดหายไป จึงส่งผลให้เด็กและเยาวชนที่อยู่ในช่วงนี้ ซึ่งมีความอ่อนไหวทางอารมณ์ ความคิด และจิตใจอยู่แล้ว เกิดความมีตัวตนมากขึ้น

สังคมปัจจุบันมีทิศทางการพัฒนาที่ไม่สมดุลกันระหว่างค่านิยมวัตถุ และจิตใจจึงกลายเป็น สังคมบริโภควัตถุนิยม ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมไทยในอดีต ที่มุ่งการพัฒนาจิตใจเน้นคุณธรรม จริยธรรมเป็นพื้นฐานมากกว่าวัตถุ จึงเป็นเหตุให้การประพฤติปฏิบัติของคนในสังคมได้เปลี่ยนแปลง ตามไปด้วย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545-2549) (สุนทร พูนเอียด, 2549: 29) ที่คาดหวังให้สังคมไทย มีความเข้มแข็ง ให้คนในสังคมต้องเป็นคนมีคุณภาพ เป็นคนดี คนเก่งพร้อมคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย เคารพกฎหมาย มีความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกเป็นจิต สาธารณะ มีความสามารถคิดเองทำเองและพึ่งพาตนเองได้ นอกจากนี้คนในสังคมต้องรู้จักพึ่งพากัน เกื้อกูลกัน รู้สึกสามัคคี การพัฒนาสังคมไทยคือการเตรียมตัวเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้ใหญ่ในวันหน้า เป็นการปลูกฝังค่านิยมที่ดี และเป็นการพัฒนาให้มีจิตเจริญขึ้นพร้อมกับทิศทางการพัฒนาทางด้านร่างกาย ไปพร้อมกัน

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องขัดเกลา มีหลักธรรมพระพุทธศาสนาที่กล่าวถึง ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน เรียกว่า สาราณียธรรม 6 ซึ่งพระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ในสามคาถาสูตรว่า “อานนท์ สารานียธรรม 6 ประการ นี้ ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันเดียวกัน...” (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 14/59 พระสูตรตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย อุपरินิฆนตสัฏ (1 เทวทหรรค 4 สามคาถาสูตร)) ธรรมเหล่านี้ล้วนเป็น หลักธรรมที่สามารถนำพาชีวิตเด็กและเยาวชนดำเนินไปสู่ความสำเร็จในสังคมปัจจุบันได้

เด็กและเยาวชนที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่จึงควรได้รับการปลูกฝังจริยธรรมในด้านนี้ตั้งแต่เยาว์วัย เพราะจะสามารถสร้างเสริมให้เป็นคนมีจิตใจประเสริฐสมบูรณ์ ขยายขอบเขตคุณงาม ความดีโอบเอื้อไปถึงการช่วยเหลือผู้อื่นให้พบกับสิ่งที่ดีงาม มีความสุขโดยทั่วกัน ด้วยความรักและ เมตตาธรรม (ประภาศรี สีหอำไพ, 2540: 17) โดยเริ่มที่สภาพแวดล้อม ครอบครัว และการอบรม สั่งสอนตั้งแต่ยังเยาว์วัย ซึ่งเป็นช่วงต้นของชีวิตที่มีอิทธิพลต่อการวางรากฐานของการพัฒนา ทางด้านร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญา ด้วยการปลูกฝังให้คิดเป็น ทำเป็น และสามารถพึ่งตนเองได้ โดยเฉพาะเด็กในวัยตอนกลางที่มีอายุระหว่าง 6-12 ปี เป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญต่อการได้รับการ ปลูกฝังลักษณะพฤติกรรมที่จะพัฒนาให้เป็นที่รักที่เคารพที่มีคุณภาพ เป็นกำลังสำคัญ ในการพัฒนาประเทศ (ประไพ เจนดง, 2541: 1-3) ซึ่ง ฮอลล์ และลินด์เซย์ (Hall & Lindzey, 1970: 9) ได้กล่าวไว้ในทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของฮัลลิวานว่า เด็กอายุ 11-13 ปี เป็นระยะที่ควร

ปลูกฝัง สนับสนุน ในด้านการสร้างมนุษยสัมพันธ์ให้มาก เพื่อเป็นการสร้างมิตรไมตรีต่อกันและกัน เพราะเด็กในช่วงอายุนี้อาจจะเป็นวัยที่ค่อนข้างเด่นมากในเรื่องของการสร้างสัมพันธภาพ ของเด็กกับวัยผู้ใหญ่ค่อนข้างแน่นแฟ้น เด็กจะมีความอยากรู้อยากเห็น เรียนรู้จากการกระทำ ชอบแสดงออก มีแบบฉบับของการพัฒนาความคิดรวบยอดเป็นของตนเอง (จิราภา บัวชอย, 2541: 2) มีการปะทะสังสรรค์ทางสังคมด้วยความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น จึงเริ่มมีการลองทำพฤติกรรมของตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็พยายามเลียนแบบผู้ใหญ่หรือบุคคลที่ตนเองชื่นชอบ วัยนี้เป็นระยะการใช้เหตุผล และการแก้ปัญหาด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น จึงเป็นระยะสำคัญ เพื่อวางรากฐานการปรับตัวทางด้านสังคม รวมทั้งเริ่มเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง ดังนั้น ถ้าเด็กในวัยนี้มีโอกาสได้รับแนวทางของการปฏิบัติ ที่นำไปสู่พฤติกรรมของบุคคล เช่น การมีความรับผิดชอบ ไม่เห็นแก่ตัว และมีใจเป็นธรรมกับสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งเป็นองค์ประกอบทางด้านจริยธรรมของความสามัคคีแล้ว การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนก็ย่อมที่จะเกิดขึ้นในส่วนลึกของจิตใจ ทำให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคม และต่อโลกที่ตนอาศัยอยู่

ดังนั้น เพื่อเป็นการวางรากฐานแห่งการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี อันจะก่อให้เกิดสันติสุขแบบยั่งยืน และเกิดความสามัคคีขึ้นต่อสังคมในอนาคต ผู้วิจัยเห็นความสำคัญอย่างยิ่งที่ควรเสริมสร้างจริยธรรม ในการปฏิบัติตนตามหลักสาราณียธรรม อันเป็นหลักธรรมนำมาซึ่งความสามัคคี เพื่อก่อให้เกิดมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน โดยจำเป็นต้องพิจารณาองให้ลึกลงไป ในสิ่งที่สามารถนำมายึดเหนี่ยวจิตใจร่วมกันของเด็กด้วยตนเอง จึงต้องใช้หลักธรรมทางพระศาสนาเข้ามาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ เพราะจะได้สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของเด็กไทย ซึ่งมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ และมีหลักธรรม ที่สามารถนำมาสร้างแรงจูงใจให้เข้าใจเพื่อนมนุษย์และเกิดความรักความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนเราอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความรัก ความเข้าใจ ทำให้สังคมสงบสุข สมดังที่ทุกคนปรารถนา ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554: 92) ที่ให้ความสำคัญในเรื่องยุทธศาสตร์การเสริมสร้างทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาประเทศ ในการเพิ่มคุณภาพและขีดความสามารถคน มุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจคนให้มีคุณธรรม นำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน โดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้อันของคนทุกกลุ่มทุกวัยตลอดชีวิต เริ่มตั้งแต่วัยเด็กให้มีความรู้ มีพื้นฐานเข้มแข็ง และมีทักษะชีวิต ดังนั้น จึงได้ทำการวิจัยในหัวข้อนี้ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะครอบครัว ใช้เป็นแนวทางในการอบรมสั่งสอน สร้างเสริมคุณลักษณะทางคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดกับเด็กและเยาวชนที่จะเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ขึ้นมาในสังคมอย่างมีคุณภาพต่อไปในอนาคต

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการปฏิบัติตนตามหลัก
สราณียธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
เพื่อเป็นประโยชน์แก่ชุมชน และสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติปฏิบัติตนและความต้องการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลัก
สราณียธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการปฏิบัติตนตามหลักสราณียธรรม ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2
3. เพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรการฝึกอบรมการปฏิบัติตนตามหลักสราณียธรรม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

วิธีดำเนินการ

การวิจัยและการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการปฏิบัติตนตามหลักสราณียธรรมของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอน
และวิธีการวิจัยไว้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาระดับการปฏิบัติตนตามหลักสราณียธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การวิจัยในขั้นตอนนี้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ เพื่อศึกษาการปฏิบัติตนตาม
หลักสราณียธรรม 6 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 อำเภอเมือง จังหวัด
สุราษฎร์ธานี โดยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาจากข้อมูลภาคสนาม โดยกำหนดวิธีการและขั้นตอน ดังนี้
  - 2.1 พื้นที่ในการศึกษาคือ โรงเรียนเทศบาล 3 จังหวัดสุราษฎร์ธานี
  - 2.2 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 ปีการศึกษา
2554 จำนวน 126 คน โดยศึกษาจากประชากรทั้งหมด
  - 2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น
โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง
ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักสราณียธรรม

ของกลุ่มตัวอย่าง เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด (5) มีระดับปฏิบัติมาก (4) มีระดับปฏิบัติปานกลาง (3) มีระดับปฏิบัติ น้อย (2) และมีระดับปฏิบัติ น้อยที่สุด (1)

ตอนที่ 3 เป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

วิธีสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการ ดังนี้

2.3.1 ศึกษาเอกสารตำราเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามหลักสภานโยบาย

2.3.2 ศึกษาเอกสารตำราเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถาม

2.3.3 ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) จากเอกสาร ตำราด้านการวัดผล และสถิติเพื่อการวิจัย

2.3.4 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ การปฏิบัติตนตามหลักสภานโยบาย แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะ

2.3.5 นำมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปตรวจสอบต่อไป

2.4 ตรวจสอบเครื่องมือ

2.4.1 ตรวจสอบความตรง (validity) ดำเนินการโดยนำแบบสอบถามที่ สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องนำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไข ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะแล้วไปเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความตรงของ เนื้อหา (content validity)

2.4.2 ตรวจสอบความเที่ยง (reliability) ปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ แล้วนำไปทดลองใช้ (tryout) เก็บข้อมูลเพื่อทดสอบคุณภาพแบบสอบถาม กับกลุ่มนักเรียนชั้นปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ หาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาช (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, 2538: 37) ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ ร้อยละ 89.45

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 3 โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตัวเอง

2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.6.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามความคิดเห็นทุกฉบับ คัดเลือก เฉพาะฉบับที่มีความสมบูรณ์เท่านั้น มาใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ตามที่กำหนดไว้

2.6.2 จำแนกแบบสอบถามตามลักษณะตัวแปร

- 2.6.3 ตรวจสอบให้คะแนนคำตอบตามแบบสอบถาม โดยการให้คะแนน ดังนี้
การปฏิบัติในระดับมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
การปฏิบัติในระดับมาก	ให้	4	คะแนน
การปฏิบัติในระดับปานกลาง	ให้	3	คะแนน
การปฏิบัติในระดับน้อย	ให้	2	คะแนน
การปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน
- นำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2.6.4 การจัดระดับการปฏิบัติตามหลักสารานียธรรม
ผู้วิจัยนำผลจากค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบสอบถามแต่ละข้อคำถามและแต่ละด้านในข้อ 2.6 มาคำนวณหาค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก โดยใช้ค่าเกณฑ์ดังนี้ (ประคอง กรรณสูต, 2533: 80-81) ดังนี้

4.51 - 5.00	การปฏิบัติในระดับมากที่สุด
3.51 - 4.50	การปฏิบัติในระดับมาก
2.51 - 3.50	การปฏิบัติในระดับปานกลาง
1.51 - 2.50	การปฏิบัติในระดับน้อย
1.00 - 1.50	การปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

โดยนำผลการวิเคราะห์ระดับได้ตั้งแต่ระดับน้อยที่สุดถึงระดับปานกลางมากำหนดปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

2.6.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS/PC+)

2.6.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) ค่าร้อยละสำหรับการวิเคราะห์คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 2) ค่าเฉลี่ย เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางของคะแนนระดับการปฏิบัติตามหลักสารานียธรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 3) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อวัดการกระจายของคะแนนระดับการปฏิบัติตามหลักสารานียธรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม

ขั้นที่ 2 พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการปฏิบัติตนตามหลักสารานียธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การวิจัยในขั้นตอนนี้ ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 ที่ได้กำหนดไว้ คือ พัฒนาหลักสูตรการปฏิบัติตนตามหลักสารานียธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ดำเนินการ ดังนี้

1. การสร้างโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรม มีส่วนประกอบ ดังนี้

1.1 กำหนดสภาพปัญหาและความจำเป็น โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาระดับ การปฏิบัติตนตามหลักสราณียธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 จังหวัด สุราษฎร์ธานี ที่ได้จากการศึกษาในชั้นที่ 1 มาใช้กำหนดเป็นปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนา หลักสูตรฝึกอบรม

1.2 กำหนดจุดหมายของโครงร่าง โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและ ความจำเป็นที่กำหนดในข้อ 1.1

1.3 กำหนดหน่วยการฝึกอบรม ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการและ จุดหมายของหลักสูตร ประกอบด้วย

1.3.1 ชื่อหน่วยการฝึกอบรม

1.3.2 จุดหมายเชิงพฤติกรรม โดยให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร แต่ให้ สามารถวัดได้ในเชิงพฤติกรรม

1.3.3 กำหนดเนื้อหาวิชา โดยยึดจุดหมายของหลักสูตรเป็นหลัก

1.3.4 กิจกรรมและวิธีการอบรม กำหนดให้สอดคล้องกับจุดหมายเชิงพฤติกรรม เนื้อหาวิชาประกอบกับการพิจารณาความพร้อมและพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1.3.5 เครื่องมืออุปกรณ์การอบรม สอดคล้องกับกิจกรรมและวิธีการอบรม

1.3.6 วิธีการวัดและประเมินผลโดยยึดจุดหมายเชิงพฤติกรรมเป็นหลักและใช้แบบ ทดสอบความรู้ วัดเจตคติ และทักษะที่เป็นการวัด ก่อนและหลังการฝึกอบรม

2. การตรวจสอบโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมการปฏิบัติตนตามหลักสราณียธรรมของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดำเนินการโดย

2.1 ตรวจสอบโดยอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและประเมิน

2.2 ตรวจสอบโดยผู้รอบรู้เฉพาะทาง (Specials Mather Subject: SMS) จำนวน 5 คน พร้อมข้อเสนอแนะ โดยใช้แบบสอบถามการประเมินค่า 5 ระดับ คือระดับความเหมาะสมมากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1) แล้วนำมาหาค่าน้อยฐานนิยม (mode) แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงตามค่าที่ประเมินได้และคำแนะนำโดยยึดวัตถุประสงค์เป็นหลักก่อนนำไป ปฏิบัติการ

ขั้นที่ 3 การประเมินหลักสูตรการปฏิบัติตนตามหลักสราณียธรรมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผู้วิจัยได้ดำเนินการและกำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

รูปแบบการทดลองหลักสูตรการปฏิบัติตนตามหลักสราณียธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้แผนการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลัง (One Group Pre-test Post-test Design) (Campbell and Stanley, 1963: 7)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการทดลอง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 126 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง เลือกแบบเจาะจง จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกอบรม

2.1 หลักสูตรการปฏิบัติตนตามหลักสราณียธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.2 คู่มือวิทยากร

2.3 ใบงาน กิจกรรมในการดำเนินการฝึกอบรม

2.4 แบบทดสอบวัดความรู้ก่อนและหลังการฝึกอบรม

3. การประเมินผลการทดลอง

นำผลของคะแนนเฉลี่ยการวัดความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังปฏิบัติการทดลองโดยใช้สถิติการทดสอบค่าที่ ที่ระดับนัยสำคัญ .05

4. วิธีการประเมินผล

ประเมินผลระหว่างการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยใช้วิธีการประเมินผล ดังนี้

4.1 โดยสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม ปฏิกริยาของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติการทดลองและหลังจากปฏิบัติการทดลองแล้ว

4.2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของวิทยากรและอาจารย์ที่ปรึกษา

4.3 เปรียบเทียบผลของคะแนนวัดก่อนและหลังปฏิบัติการทดลอง

5. การปรับปรุงและแก้ไขหลักสูตร

หลังจากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้และได้ประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตรแล้ว ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร ทั้งในด้านโครงสร้างหลักสูตร และรายละเอียดที่เป็นองค์ประกอบของหลักสูตร เพื่อให้มีความถูกต้องเหมาะสมและสามารถนำไปใช้พัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักสราณียธรรม ของนักเรียนโรงเรียนอื่นต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติตนและความต้องการพัฒนาการปฏิบัติตน ตามหลักสภานโยบายโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. แบบสอบถามการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมฯ โดยใช้ค่า IOC เท่ากับ 1.00
3. หลักสูตรฝึกอบรมการปฏิบัติตนตามหลักสภานโยบายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
4. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน ใช้ค่าเฉลี่ย และค่าสถิติการทดสอบค่าที ที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการปฏิบัติตนตามหลักสภานโยบายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนด พร้อมทั้งสรุปผลนำเสนออภิปรายและให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับการปฏิบัติตนและความต้องการพัฒนาตนตามหลักสภานโยบายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า

1.1 การปฏิบัติตนตามหลักสภานโยบายของนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน คือ ด้านเมตตามโนกรรม ด้านเมตตาวจีกรรม ด้านเมตตาทกกรรม ด้านสาธารณโภคี ด้านศีลสามัญญตา และด้านทิวฐิสามัญญกรรม

1.2 ความต้องการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักสภานโยบายของนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความต้องการพัฒนาการปฏิบัติงานในระดับมากที่สุด โดยมีความต้องการปฏิบัติงานด้านเมตตาทกกรรมมีระดับมากที่สุด ส่วนด้านเมตตาวจีกรรม ด้านเมตตามโนกรรม ด้านทิวฐิสามัญญกรรม ด้านศีลสามัญญตา และด้านสาธารณโภคี มีระดับมากทุกประเด็นตามลำดับ

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการปฏิบัติตนตามหลักสภานโยบายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยกำหนดปัญหาและความจำเป็นที่ได้จากการศึกษาในตอนต้นที่ 1 ของหลักสูตร ทั้งนี้ ให้ผู้เข้าฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติตนตามหลักสภานโยบาย แล้วนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน เนื้อหาของหลักสูตรประกอบด้วย 6 เรื่อง (ด้าน) ของหลักสภานโยบาย 6 ประการ แต่ละด้านประกอบด้วย จุดหมายเนื้อหา เทคนิคและกิจกรรมฝึกอบรม สื่ออุปกรณ์ในการฝึกอบรม เวลาการฝึกอบรม และประเมินผล

ผู้รอบรู้เฉพาะทาง ด้านความเหมาะสมของหลักสูตรได้ค่า IOC ในแต่ละเรื่องไม่ต่ำกว่า 0.50 และไม่เกิน 1.00 แสดงว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเสี่ยงลดลง และสามารถนำไปทดลองและใช้ได้จริง

3. ผลการประเมินการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการปฏิบัติตนตามหลักสราณียธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยนำหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน ใช้รูปแบบกลุ่มเดี่ยววัดก่อนหลัง และใช้วิธีการฝึกอบรม ผลการประเมินพบว่า หลังฝึกอบรมแล้วผู้เข้าฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการปฏิบัติตนตามหลักสราณียธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการปฏิบัติตนตามหลักสราณียธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การปฏิบัติตนและความต้องการพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักสราณียธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่พบว่านักเรียนได้ปฏิบัติตนตามหลักสราณียธรรมในระดับน้อย แต่มีความต้องการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติตนตามหลักสราณียธรรม ในระดับมากถึงมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยได้สะท้อนให้เห็นว่า 1) นักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจและการปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ซึ่งครอบครัวและนักเรียนเชื่อมั่นในศาสนาของตนเอง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของสุนิสา จิรนานนท์ (2545: 1-2) ที่เห็นว่าความเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งในด้านของธุรกิจ สังคม และสัจธรรม เป็นปัจจัยที่สำคัญทำให้เด็กและเยาวชน มีรูปแบบพฤติกรรมที่ขัดแย้ง ต่อต้านสังคม เกิดการเสียระเบียบทั้งในทางสังคมและด้านบุคคล รวมไปถึงการมีเจตคติ ค่านิยมที่ไม่พึงปรารถนาขัดต่อบรรทัดฐานและกฎระเบียบต่าง ๆ ของสังคม และแนวคิดของสุชา จันท์เอม (2543: 7) เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดการมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากสิ่งที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยเด็กและเยาวชนที่กระทำการอื่นกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดนั้น สามารถสังเกตเห็นได้ว่า เด็กและเยาวชนมักจะมีพฤติกรรมต่อต้านสังคมที่ก้าวร้าวรุนแรง ถูกชักจูงให้ทำความผิดได้ง่าย และผลการวิจัยของสมพงษ์ สมภักดี (2546: 82-83) เรื่องปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ที่พบว่า ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนมีอุปสรรคอันเนื่องมาจากปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม ค่านิยม ความฟุ้งเฟ้อ ไร้อ้อมกอดกลางของครอบครัว และกลุ่มเพื่อน ๆ เป็นสำคัญ 2) นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งปฏิบัติตนตามหลักสราณียธรรมระดับมากถึงมากที่สุด แสดงให้เห็นว่านักเรียนหรือเยาวชนเหล่านี้ไม่ได้ปฏิเสธที่จะมีความรู้ความเข้าใจและการนำหลักธรรม

มาปฏิบัติแก่กลุ่มตัวอย่าง ขาดโอกาสในการเรียนรู้ และฝึกทักษะในการปฏิบัติตน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของไชยา ปัญญา (2557: 73-87) เรื่องการพัฒนาตนเองตามหลักสัปปุริสธรรมของนักเรียน โรงเรียนบ้านนาวิทยา จ.สุราษฎร์ธานี ที่พบว่านักเรียนมีการปฏิบัติตนตามหลักสัปปุริสธรรมระดับน้อยถึงปานกลาง แต่มีความต้องการในการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติตนตามหลักสัปปุริสธรรมในระดับมากทุกประเด็น และผลการวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองตามขั้นตอนในมงคลสูตรของนักเรียนโรงเรียนสามบ่อวิทยา จ.สงขลา ของสุชัชวาล นุ่นทอง (2547: 75) ที่พบว่านักเรียนมีความต้องการพัฒนาตนเองตามขั้นตอนในมงคลสูตร ในระดับมากถึงมากที่สุด

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมการปฏิบัติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 อำเภอเมือง จ.สุราษฎร์ธานี ที่พบว่าหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับกลุ่มตัวอย่าง 30 คนแล้ว ผลการวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสัปปุริสธรรม ซึ่งได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมและมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสมมาส เล็งสุข (2548: บทคัดย่อ) เรื่องยุทธศาสตร์ใช้เบญจศีลเพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนโรงเรียนทวนครญาณวโรภาสอุทิศ ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จ.นครศรีธรรมราช ที่พบว่าเมื่อนำยุทธศาสตร์นี้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนจำนวน 45 คน หลังการใช้ยุทธศาสตร์นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการใช้เบญจศีลสูงกว่าก่อนใช้ และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิจัยของกมล ประทีปธีรพันธ์ (2545: บทคัดย่อ) เรื่องผลการใช้ชุดกิจกรรมการแนะแนวตามหลักสัปปุริสธรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรม ผลการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา จ.นครปฐม พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคุณธรรมด้านสัปปุริสธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้นักเรียนกลุ่มทดลองมีคุณธรรม ด้านสัปปุริสธรรมสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน

จากผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการปฏิบัติตนตามหลักสัปปุริสธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 อำเภอเมือง จ.สุราษฎร์ธานี ข้างต้นทำให้เชื่อได้ว่าสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติต่อตนเอง เพื่อน และสมาชิกในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพได้อีกแนวทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ควรอบรมกลุ่มมเกล่าให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการปฏิบัติตนตามหลักสูตรข้อนี้ เพราะเป็นหลักสูตรสำคัญการอยู่ร่วมกันในสังคมให้มีความสุข สามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

1.2 สถาบันครอบครัว การศึกษาและศาสนาควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หลักสูตรฝึกอบรม ชุดกิจกรรม และการเข้าค่ายเบื้องต้นให้กับนักเรียนซึ่งเป็นระดับเยาวชนและเป็นรากฐานสำคัญของชาติต่อไป และควรนำหลักสูตรนี้ไปใช้ในการฝึกอบรมพัฒนานักเรียนและเยาวชน

1.3 ผู้นำหลักสูตรไปใช้ควรเตรียมความพร้อมทั้งกลุ่มเป้าหมาย วิทยากร คู่มือการฝึกอบรม สื่อ อุปกรณ์ และสถานที่ให้มีความพร้อมที่จะเอื้อเป็นปัจจัยการเรียนรู้ในการฝึกอบรม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยประเมินผลการนำหลักสูตราณียธรรมไปใช้ปฏิบัติของกลุ่มทดลองไปใช้จริงว่ามีประสิทธิภาพระดับใด

2.2 ควรวิจัยและพัฒนาหลักสูตรหรือชุดกิจกรรมฝึกอบรมธรรมะแก่นักเรียนและเยาวชนในหลักสูตรอื่น ๆ

2.3 ควรวิจัยส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนที่จะทำให้เป็นคนดีของสังคม

สรุป

ปัญหาเยาวชนและนักเรียนในสังคมไทยได้เพิ่มขึ้นทุกมิติทั้งเพศหญิง-ชาย ประเด็นปัญหาเรื่องมั่วสุม ทางเพศ ยาเสพติด อาชญากรรมและการฆ่าตัวตาย อันสืบเนื่องมาจากการละเลยการพัฒนาจิตใจ การอบรมกลุ่มมเกล่าจากสถาบันหลัก เช่น ครอบครัว โรงเรียน และสถาบันศาสนา จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 126 คน ได้ปฏิบัติตนตามหลักสูตราณียธรรมได้น้อยถึงปานกลางเท่านั้น ในขณะที่มีความต้องการฝึกอบรมการปฏิบัติตนตามหลักสูตราณียธรรมในระดับมากถึงมากที่สุด จึงได้นำข้อมูลมาพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาตนตามหลักสูตราณียธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล 3 อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานีขึ้น แล้วเมื่อนำหลักสูตรฝึกอบรม ไปให้ผู้รอบรู้เฉพาะทาง จำนวน 5 คน ตรวจสอบ พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมและผลการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมแล้ว กลุ่มทดลองมีความรู้ความเข้าใจตามเนื้อหาในหลักสูตรเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีผลต่อการพัฒนาความรู้ความเข้าใจของนักเรียน เรื่อง หลักสูตราณียธรรม จึงควรนำหลักสูตรนี้ไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพจริยธรรมของเยาวชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมล ประทีปธีรพันธ์. (2545). ผลการใช้ชุดกิจกรรมการแนะแนวตามหลักสัปปริสธรรม เพื่อพัฒนาคุณธรรมด้านสัปปริสธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน วัดไร่ขิงวิทยา จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏพระนคร.
- จิราภา บัวชอย. (2541). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมพลเมืองดีของวัยเด็กตอนกลาง ในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ไชยา ปัญญา. (2557). การพัฒนาตนเองตามหลักสัปปริสธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านนา วิทยาคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ประคอง กรวรรณสุต. (2533). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประไพ เจนดง. (2541). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมพลเมืองดี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2540). พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. (2538). การสร้างมาตราวัด. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ปกครองท้องถิ่น.
- สมพงษ์ สมภักดี. (2546). ปัญหาการส่งเสริมคุณธรรมของนักเรียนตามทัศนของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมมาศ เล็งสุย. (2548). ยุทธศาสตร์การใช้เบญจศีลเพื่อพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน โรงเรียนท่านครุญาณวโรภาสสุทิต ตำบลปากนคร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

สุขอุษา นุ่นทอง. (2547). ยุทธศาสตร์การพัฒนาดนตามขั้นตอนในมงคลสูตรของนักเรียน
โรงเรียนสามบ่อวิทยาลัย จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

สุชา จันทร์เอม. (2543). การพัฒนาเด็กและเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

สุนทร พูนเอียด. (2549). การวางแผนพัฒนาชุมชน. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

สุนิสา จิรณานนท์. (2545). การเปลี่ยนแปลงทางสังคม: ปัญหาเยาวชนในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร:
ปีที่เอส เพรส.

Campbell, D. T., & Stanley, J. C. (1963). *Experimental and quasi-experimental design for
research*. Hope-Well, NJ: Houghton Mifflin.

Hall, C. and Lindzey, G. (1970). *Theory of personality* (2nd ed.). New York: John. Willey & Son.